

Etkili Aile Planlaması Yöntemi Kullanmak Üzere Aile Planlaması Kliniğine Başvuran Kadınların Geri Çekme Yöntemini Kullanma ve Bırakma Nedenleri

Investigating the Reasons for Using, and Quitting the Coitus Interruptus Method of Women Applying to the Family Planning Clinic to Use an Effective Family Planning Method

Vahide Çakmak[®], Zehra Uysal Keme[®], İlkay Ünal[®], Hafize Öztürk Can[®]

Cite as: Çakmak V, Uysal Keme Z, Ünal İ, Öztürk Can H. Etkili aile planlaması yöntemi kullanmak üzere aile planlaması kliniğine başvuran kadınların geri çekme yöntemini kullanma ve bırakma nedenleri. Forbes J Med. 2021;2(1):31-40.

Öz

Amaç: Bu çalışma, etkili kontraseptif yöntem kullanmak üzere aile planlaması kliniğine başvuran 15- 49 yaş kadınların geri çekme yöntemini yaşamlarının herhangi bir evresinde kullanma ve bırakma nedenlerini saptamak amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı ve kesitsel olarak gerçekleştirildi. Çalışmanın örneklemini, İzmir Bornova'daki bir ana çocuk sağlığı aile planlaması merkezine başvuran 15- 49 yaş arası, cinsel yönden aktif ve yaşamlarının herhangi bir evresinde geri çekme yöntemini kullanmış olan, merkeze etkili aile planlaması yöntemi kullanıp kontrol için gelen veya kullanmak üzere gelen 200 kadın oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan anket formu doğrultusunda yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı. Veriler SPSS, 16.0 paket programında değerlendirildi. Toplanan verilerin sayısal ve yüzdelik olarak dağılımları alındı. İstatistiksel değerlendirmede Tek Yönlü Varyans Analiz kullanıldı.

Bulgular: Araştırmamıza katılan 15-49 yaş arası kadınların %60'ı 20-34 yaş grubunda olup, %40'ının okuryazar/ilkokul mezunu oldukları belirlenmiş, %30,5'inin geri çekme yöntemini eşi nedeni ile kullandığı ve bu kadınların %34'ünün geri çekme yönteminin olumsuz yönleri nedeni ile bıraktığı saptanmıştır. Kadınların %78'i, etkili aile planlaması yöntemlerini olumlu özellikleri nedeni ile kullanmakta ve %56,0'si etkili yöntem olarak Rahim İçi Aracı tercih etmektedir. Araştırmadaki kadınların %17'sinin geri çekme yöntemini kullanırken gebe kaldığı belirlenmiştir. Ayrıca, kadınların yaşı ile geri çekme yöntemini tercih etme nedenleri arasında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$).

Sonuç: Araştırmanın sonuçlarına göre, araştırma kapsamına alınan kadınlar geri çekme yöntemini eşi istediği için tercih etmekte ve yöntemin olumsuz yönleri nedeni ile bırakmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile planlaması, geri çekme yöntemi, kontraseptif yöntem

ABSTRACT

Objective: This study was carried out with the aim of determining the reasons for using, and quitting the coitus interruptus method at any stage of the lives of women aged 15- 49 years who applied to family planning clinic to use effective contraceptive methods.

Method: The study was carried out descriptively and cross-sectionally. The sample of the study consisted of 200 sexually active women aged 15- 49 years who used the coitus interruptus method at any stage of their lives, and applied to a Mother and Child Health Family Planning Center in Bornova, Izmir so as to use an effective family planning method. The data of the study were collected by face to face interview method using the questionnaire form prepared by the researchers in line with the literature. The data were evaluated in SPSS, 16.0 package program and the numerical and percentage distributions of the collected data were created.

Results: Sixty percent of women aged 15-49 years who participated in our study were in the 20-34 age group, and 40% of them were literate / primary school graduates. It was determined that 30.5% of these women were using the coitus interruptus method because of their spouses desired and 34% of these women quit this method due to its negative aspects. Seventy-eight percent of these women were using effective family planning methods because of their positive features and 56.0% of them preferred IUD as an effective method. It was determined that 17% of the women in our study got pregnant while using the coitus interruptus method. In addition, a significant difference was detected between age and the reasons why women preferred the coitus interruptus method ($p < 0.05$).

Conclusions: According to the results of the study, women included in the study prefer the withdrawal method because their spouses desired, and quit it because of the negative aspects of the method.

Keywords: Family planning, coitus interruptus, contraception

Received/Geliş: 05.12.2020
Accepted/Kabul: 10.01.2021
Publication date: 27.04.2021

**Sorumlu Yazar/
Corresponding Author:**

İlkay Ünal

Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Ebelik Bölümü,
İzmir - Türkiye

✉ ilkay.unal@ege.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8976-0003

V. Çakmak 0000-0003-3481-9500
Demirci 3 No.lu Aile Sağlığı Merkezi,
Manisa - Türkiye

Z. Uysal Keme 0000-0002-3669-1435
Fethiye Devlet Hastanesi,
Muğla- Türkiye

H. Öztürk Can 0000-0001-8213-3330
Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Ebelik Bölümü,
İzmir - Türkiye



GİRİŞ

Aile planlaması hizmetlerinin amacı; istenmeyen gebelikleri ve buna bağlı olarak ortaya çıkabilecek anne ve bebek ölümlerini önlemek, ailelerin istedikleri zaman ve istedikleri sayıda çocuk sahibi olabilmeleri için yardım ve danışmanlık hizmeti vermektir.¹⁻³

Dünyada çocuk sahibi olmak istememelerine rağmen, herhangi bir gebeliği önleyici yöntem kullanmayan ortalama 300 milyon çift bulunduğu belirtilmektedir.⁴⁻⁶ Türkiye’de etkili kontraseptif yöntem kullanma oranı istendik düzeyde olmamakla birlikte, kontraseptif yöntem kullananların sayısı son yıllarda giderek artış göstermektedir.^{2,7} Ancak, hâlen etkisi sınırlı yöntemlerin de yüksek oranda kullanıldığı bilinmektedir.⁷⁻¹⁰ Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA)-2018 sonuçlarına göre, evlenmiş kadınların ve hâlen evli kadınların yaklaşık olarak tamamının gebeliği önleyici en az bir yöntemi duyduğu belirtilmektedir. Türkiye genelinde herhangi bir yöntem kullanan oranı %70,0, etkili yöntem kullanan oranı %49,0 ve geri çekme yöntemini kullananların oranı %20,0’dır. En yaygın kullanılan aile planlaması yöntemleri geri çekme (%20), erkek kondomu (%19), Rahim İçi Araç (RİA) (%14) ve tüpligasyondur (%10). Her beş kadından biri etkisi sınırlı yöntem olan geri çekme yöntemini kullanmaktadır. Son beş yılda gebeliği önleyici yöntem kullanımında %4 oranında bir gerileme olduğu bildirilmiştir. Bunun nedeni, geri çekme ve RİA yöntemlerinin kullanımındaki azalmadır. Bununla birlikte, etkili yöntem kullanımında son beş yılda %2 oranında artış görülmüştür. Bu durum da erkek kondom kullanımındaki artış ile ilişkilendirilmiştir.¹¹

Geri çekme yöntemi, halk arasında “çekilme, dışarı boşalma, dikkatli olma, erkeğin korunması” olarak bilinmektedir. Doğru uygulandığında etkisi %96 civarındadır.¹²⁻¹⁴ Bu yöntem, eşler arasında uyum, disiplin ve motivasyon gerektirmektedir.^{2,15,16} Uygulama kolaylığı ve maliyetsiz olması nedeni ile Türkiye’de hâlen evli kadınlar arasında en yaygın olarak kullanılan yöntem olan geri çekme, etkisi sınırlı bir yöntemdir.^{7,11,17-19} Doğru kullanıldığında emzirmeyi etkilememesi ve her zaman birincil kullanım veya yedek yöntem olarak kullanım için mevcut olması, yöntemin diğer olumlu yönlerindedir.²⁰

Ancak bu yöntemin, ilk kullanım yılında olağan kullanıcılar arasında başarısızlık hızı %20,0’dır ve yöntem sürekli ve doğru olarak kullanıldığında etkinliğinin ne kadar artabileceğini kestirmek oldukça güçtür.^{3,6} Geri çekmenin tıbbi yan etkileri bulunmamakla birlikte, cinsel ilişkinin plato fazında yarıda kesilmesi, eşlerin cinsel doyumlarını azaltabilir. Geri çekme yöntemi, Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklara (CYBH) karşı korumaz.^{12,16,19-21} Ayrıca erkeklerin çoğu kendi verdiği karar nedeniyle bu yöntemi kullanmakta, kadınların görüşü alınmamaktadır. Geri çekme yöntemine bağlı istenmeyen gebelikler ve CYBH’lar ise kadın sağlığını olumsuz etkilemektedir.^{19,22-24}

Bu çalışma, etkili aile planlaması yöntemi kullanmak üzere aile planlaması kliniğine başvuran 15-49 yaş kadınların geri çekme yöntemini yaşamlarının herhangi bir evresinde kullanma ve bırakma nedenlerini saptamak amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma soruları:

- S1: Etkili aile planlaması yöntemi kullanan 15–49 yaş kadınların tanıtıcı özellikleri nelerdir?
 S2: Etkili aile planlaması yöntemi kullanan 15–49 yaş kadınların geri çekme yöntemini yaşamlarının herhangi bir evresinde kullanma nedenleri nelerdir?
 S3: Etkili aile planlaması yöntemi kullanan 15–49 yaş kadınların geri çekme yöntemini bırakma nedenleri nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanan araştırmanın evrenini, İzmir ilindeki bir ana çocuk sağlığı aile planlaması merkezine 10/02/2010-01/04/2010 tarihleri arasında başvuran, 15-49 yaş arası cinsel yönden aktif ve yaşamlarının herhangi bir döneminde geri çekme yöntemini kullanan tüm kadınlar oluşturmuştur. Araştırmaya dâhil edilme kriterlerine sahip olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 200 kadın, araştırma örneklemini oluşturmuştur. 15-49 yaş aralığının dışında yer alan, cinsel yönden aktif olmayan, geri çekme yöntemini daha önce hiç kullanmayan, Türkçe konuşamayan ve araştırmaya katılmayı kabul etmeyen kadınlar, araştırmaya dâhil edilmemiştir. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda^{1,4,12,15,19,25} hazır-

lanmış anket formu ile kadınlarla yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Görüşmeler, araştırmanın yürütüldüğü merkezde boş ve sessiz bir odada gerçekleştirilmiştir. Görüşme odasında yalnızca araştırmacı ve gönüllü bulunmuş olup, soruların sorulması ve yanıtlandırılmasında gizliliğin korunması dikkate alınmıştır. Anket formu 29 soru ve ilk 16 soru demografik özellikleri içermektedir. Diğer sorular aile planlaması yöntemlerine yönelik soruları içermektedir. Soru formları araştırmacı tarafından SPSS 16.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programında değerlendirilerek ve toplanan verilerin sayısal ve yüzdelik olarak dağılımları alınmıştır. Geri çekme yöntemine etki eden faktörleri incelemek amacı ile tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1’de kadınların sosyodemografik özellikleri verilmiştir. Buna göre, kadınların yaş grupları incelendiğinde, kadınların %60,0 ile büyük çoğunluğunu 20-34 yaş grubu kadınlar oluşturmaktadır. Ayrıca, araştırmaya katılan kadınların yaş ortalamaları $31,7 \pm 7,25$ (Min.:17,0; Max.: 49,0) yıl, evlilik süresi ortalamaları $11,1 \pm 7,0$ (Min.:1,0; Max.: 33,0) yıl olarak bulunmuştur.

Tablo 2’de ise, araştırmaya katılan kadınların obstetrik özelliklerine ait ortalamaları verilmiştir. Buna göre, kadınların gebelik sayısı ortalaması $2,7 \pm 1,5$ (Min.:1,0; Max.: 8,0) iken, ölü doğum sayısı $1,2 \pm 0,8$ (Min.:1,0; Max.: 6,0), küretaj sayısı $1,4 \pm 0,8$ (Min.:1,0; Max.: 6,0), yaşayan canlı çocuk sayısı ise $2,0 \pm 1,0$ (Min.:1,0; Max.: 7,0)

olarak belirlenmiştir. Kadınlara göre ideal çocuk sayısı ortalaması $2,1 \pm 0,6$ (Min.:1,0; Max.: 6,0)’dır. Ayrıca, araştırmaya katılan kadınların gebelik, küretaj ve ideal çocuk sayısına göre geri çekme yöntemini tercih nedenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0,05$).

Kadınların şu anda kullandıkları etkili kontraseptif yöntemler ve tercih nedenleri Tablo 3’te görülmektedir. Veri toplama sırasında kadınların kullandıkları etkili kontraseptif yöntemlerin sırasıyla RİA (%56,0),

Tablo 1. Kadınların sosyodemografik özellikleri (n=200).

Sosyodemografik Özellikler	Sayı	%
Yaş grubu		
19 yaş ve altı	4	2,0
20-34 yaş	120	60,0
35 yaş ve üzeri	76	38,0
Yaş ortalaması:	$31,7 \pm 7,25$ (Min.:17,0; Max.: 49,0)	
Eğitim durumu		
Okuryazar Değil	15	7,5
Okuryazar/ilköğretim	80	40,0
Orta öğretim ve dengi	41	20,5
Lise ve üzeri	64	32,0
Çalışma durumu		
Serbest meslek	6	3,0
Memur	13	6,5
İşçi	6	3,0
Diğer	7	3,5
Çalışmayanlar	168	84,0
Evlilik süre ortalaması (yıl):	$11,1 \pm 7,0$ (Min.:1,0; Max.: 33,0)	
Toplam	200	100

Tablo 2. Kadınların obstetrik özellikleri ve geri çekme yöntemini tercih nedenlerinin karşılaştırılması.

Obstetrik Özellikler	N	Ort±Std	Minimum	Maximum
Gebelik Sayısı	184	$2,7 \pm 1,5$	1,00	8,00
	*F	0,950		
	P	0,469		
Ölü Doğum Sayısı	36	$1,2 \pm 0,8$	1,00	6,00
Küretaj Sayısı	63	$1,4 \pm 0,8$	1,00	6,00
	*F	1,152		
	P	0,341		
Yaşayan Canlı Çocuk Sayısı	182	$2,0 \pm 1,0$	1,00	7,00
İdeal Çocuk Sayısı	196	$2,1 \pm 0,6$	1,00	4,00
	*F	0,999		
	P	0,394		

*Tek Yönlü Varyans (ANOVA)

** Skewness ve Kurtosis değerleriyle verilerin normal dağıldığı gözlenmiştir.

kondom (%24,5), Kombine Oral kontraseptif (KOK) (%18,0) ve enjekte edilen kontraseptifler (EEK) (%15,0) olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan kadınların yöntem kullanma süre ortalamaları 48,25 ±6,92 ay (Min.:0,0; Max.: 480,0)'dır. Ayrıca, kadınların, %78,0'inin etkili kontraseptif yöntemlerin olumlu özellikleri ve %6,0'sinin diğer yöntemlerin olumsuz özellikleri nedeni ile etkili kontraseptif yöntemleri tercih ettikleri görülmektedir. Kadınların %70,0'i şu an kullandıkları yöntemden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Kullanılan yönteme ilişkin memnuniyet düzeyleri 7,07±3,12 (Min.:0,0; Max.: 10,0) olarak belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 4'te araştırmaya katılan kadınların geri çekme yöntemine ilişkin bilgi durumları verilmiştir. Buna göre, kadınların %30,5 Eşi nedeni ile tercih ettiklerini, %26,0'sı diğer aile planlaması yöntemini kullanmadıkları için ya da diğer yöntemlerin yan etkileri nedeni ve de %25,0'i geri çekme yönteminin olumlu yönleri ile yöntemi tercih etmektedir. Ayrıca, katılımcıların %18,5'i diğer yöntemler hakkında bilgisi olmadığı için tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan kadınlar, geri çekme yöntemini olumsuz yönleri (%34), güvenilir yöntem kullanmak istemeleri (%27,00), çocuk sahibi olmak isteme (%20,5) ve eşi nedeni ile (%18,5) bırakmak istemektedir. Geri çekme yöntemi kullandığı sürede gebe kalanlar %17,00 dir (Tablo 4). Tüm bunlara ek olarak, kadınların %26,5'inin geri çekme yöntemine karşı duydukları memnuniyet düzeyleri yüksek iken, %73,5'inin memnuniyet düzeyleri düşük bulunmuştur.

Tablo 5'te, kadınların yaş gruplarına göre geri çekme yöntemini tercih etme ve bırakma nedenleri görülmektedir. Buna göre, olumlu yönleri nedeni ile geri çekme yöntemini tercih eden kadınların oranı 20-34 yaşları arasında %62,0'dir. Diğer aile planlaması yöntemlerini kullanamayan ya da yan etki nedeni ile geri çekme yöntemini tercih eden kadınların %59,6'sı 20-34 yaş aralığındadır. Bununla birlikte, eşi nedeni ile geri çekme yöntemini tercih eden kadınların %57,4'ünün ve diğer yöntemler hakkında bilgisinin olmaması nedeni ile geri çekme yöntemini tercih eden kadınların %62,2'inin de 20-34 yaş arasında olduğu belirlenmiştir.

Geri çekme yöntemini olumsuz yönleri nedeni ile bırakan 20-34 yaş arası kadınların oranı (%66,2) ile güvenilir yöntem kullanmak için geri çekme yöntemini bırakan 30-34 yaş arası kadınların oranının (%63,1) birbirine yakın olduğu görülmektedir. Çocuk sahibi olmak için geri çekme yöntemini bırakan kadınların %58,6'sı 20-34 yaş arasında, eşi nedeni ile geri çekme yöntemini bırakan kadınların %54,1'i ise, 35 yaş ve üzerinde yer almaktadır (Tablo 5).

Bulgulara bakıldığında, kadınların yaş grubu ile geri çekme yöntemini tercih etme nedenleri arasında anlamlı fark varken ($p<0,05$), geri çekme yöntemini bırakma nedenleri arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Kadınların buldukları yaş grubu, geri çekme yöntemini tercih etme nedenlerini etkilemekte, ancak, geri çekme yöntemini bırakma nedenlerini etkilememektedir (Tablo 5).

Tablo 3. Kadınların şu anda kullandıkları etkili kontraseptif yöntem ve tercih nedenleri (n=200).

Etkili Aile Planlaması Yöntemleri ve Tercih Nedenleri	Sayı	%
Kullandıkları Etkili Aile Planlaması Yöntemleri		
RİA	112	56,0
Kondom	49	24,5
KOK	36	18,0
Enjekte Edilen Kontraseptif	3	1,5
Yöntem Kullanma Süresi Ortalama (ay): 48,25 ±6,92 (Min.:0,0; Max.: 480,0)		
Etkili Yöntem Kullanma Nedenleri		
Etkili Yöntemlerin Olumlu Özellikleri Nedeni ile	156	78,0
Diğer Yöntemlerin Olumsuz Özellikleri Nedeni ile	12	6,0
Eşi Nedeni ile	12	6,0
Kullanılan Yöntemden Memnuniyet Durumu (n=192)		
Düşük memnuniyet	52	26,0
Yüksek memnuniyet	140	70,0
Kullanılan Yönteme İlişkin Memnuniyet Düzeyi: 7,07±3,12 (Min.:0,0; Max.: 10,0)		

Tablo 4. Kadınların geri çekme yöntemine ilişkin bilgileri (n=200).

Geri Çekme Yöntemine İlişkin Bilgiler	Sayı	%
Geri Çekme Yöntemini Tercih Etme Nedenleri		
Eşi Nedeni ile	61	30,5
Diğer Aile Planlaması Yöntemlerini Kullanamama ya da Yan Etki Nedeni İle	52	26,0
Yöntemin Olumlu Yönleri Nedeni İle	50	25,0
Diğer Yöntemler Hakkında Bilgisi Olmaması Nedeni ile	37	18,5
Geri Çekme Yöntemini Bırakma Nedenleri		
Yöntemin Olumsuz Yönleri Nedeni İle	68	34,0
Güvenilir Yöntem Kullanmak İsteyenler	54	27,0
Çocuk Sahibi Olmak İsteyenler	41	20,5
Eşi Nedeni ile	37	18,5
Geri Çekme Yöntemi Nedeniyle Gebe Kalınması		
Evet	34	17,0
Hayır	166	83,0
Kadınların Geri Çekme Yönteminden Memnuniyet Durumu		
Düşük memnuniyet	147	73,5
Yüksek memnuniyet	53	26,5
TOPLAM	200	100,0

Tablo 5. Kadınların yaş grupları ile geri çekme yöntemini tercih etme ve bırakma nedenlerinin karşılaştırılması.

	Yaş Grubu					
	19 yaş ve altı		20-34 yaş		35 yaş ve üzeri	
Geri Çekme Yöntemini Tercih Nedenleri	n	%	n	%	n	%
Diğer yöntemler hakkında bilgisinin olmaması nedeni ile	-	-	23	62,1	14	37,8
Yöntemin olumlu yönleri nedeni ile	3	6	31	62,0	16	32,0
Diğer aile planlaması yöntemlerini kullanamama ya da yan etki nedeni ile	1	1,9	31	59,6	20	3,4
Eşi nedeni ile	-	-	35	57,4	26	42,6
	*p	0,03				
Geri Çekme Yöntemini Bırakma Nedenleri						
Geri çekme yöntemin olumsuz yönleri nedeni ile	2	2,9	45	66,1	21	30,8
Güvenilir yöntem kullanmak isteyenler	1	1,9	34	63,0	19	35,2
Çocuk sahibi olmak isteyenler	1	2,4	24	58,6	16	39,0
Eşi nedeni ile	-	-	6	45,9	20	54,0
	*p	0,18				

*Tek Yönlü Varyans (ANOVA)

Kadınların eğitim durumlarına göre geri çekme yöntemini tercih etme ve bırakma nedenleri Tablo 6'da verilmiştir. Yöntemin olumlu yönleri nedeni ile geri çekme yöntemini tercih edenlerin %42,0'si okuryazar/ilkokul mezunudur. Diğer aile planlaması yöntemlerini kullanamama ya da yan etki nedeni ile geri çekme yöntemini tercih edenlerin %44,2'si okuryazar/ilkokul mezunu, eşi nedeni ile geri çekme yöntemini tercih edenlerin %34,4'ü

ve diğer yöntemler hakkında bilgisinin olmaması nedeni ile geri çekme yöntemini tercih edenlerin %40,5'i okuryazar/ilkokul mezunudur. Güvenilir yöntem kullanmak için geri çekme yöntemini bırakan kadınların %44,4'ü, yöntemin olumsuz yönleri nedeni ile geri çekme yöntemini bırakan kadınların %41,2'si ve eşi nedeni ile geri çekme yöntemini bırakan kadınların %27,0'si okuryazar/ilkokul mezunudur.

Tablo 6. Kadınların eğitim durumları ile geri çekme yöntemi tercih etme ve bırakma nedenlerinin karşılaştırılması.

Geri Çekme Yöntemi Tercih Etme Nedenleri	Okuryazar değil		Okuryazar/ ilkokul		Ortaöğretim ve dengi		Lise ve üzeri	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Yöntemin Olumlu Yönleri Nedeni ile	3	6	21	42,0	9	18,0	17	34
Diğer Aile Planlaması Yöntemlerini Kullanamama Yada Yan Etki Nedeni ile	4	7,7	23	44,2	8	15,4	17	32,7
Eşi Nedeni ile	7	11,5	21	34,4	14	23,0	19	26,4
Diğer Yöntemler Hakkında Bilgisinin Olmaması Nedeni ile	1	2,7	15	40,5	10	27,0	11	22,2
			*p	0,83				
Geri Çekme Yöntemi Bırakma Nedenleri								
Güvenilir Yöntem Kullanmak İsteyenler	2	3,7	24	44,4	12	22,2	16	29,6
Yöntemin Olumsuz Yönleri Nedeni ile	6	8,8	28	41,2	10	14,7	24	35,3
Çocuk Sahibi Olmak İsteyenler	2	4,9	18	43,9	12	29,3	9	22,0
Eşi Nedeni ile	5	13,5	10	27,0	7	18,9	15	40,5
			*p	0,35				

*Tek Yönlü Varyans (ANOVA)

Tablo 6’da, kadınların eğitim durumları ile geri çekme yöntemini tercih etme nedenleri ve geri çekme yöntemini bırakma nedenleri arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Kadınların eğitim durumları geri çekme yöntemini tercih etme ve geri çekme yöntemini bırakma nedenlerini etkilememektedir.

TARTIŞMA

Etkili aile planlaması yöntemi kullanmak üzere aile planlaması kliniğine başvuran 15-49 yaş kadınların geri çekme yöntemini yaşamlarının herhangi bir evresinde kullanma ve bırakma nedenlerini saptamak amacı ile gerçekleştirilen bu araştırmada; kadınların eşlerinin isteği, diğer aile planlaması yöntemini kullanamadıkları için ya da diğer yöntemlerin yan etkileri nedeni, geri çekme yönteminin olumlu yönleri nedeni ve diğer yöntemler hakkında bilgisi olmadığı için geri çekme yöntemini kullandıkları belirlenmiştir. Ancak, geri çekme yöntemi kullanırken yaşadıkları olumsuzluklar,

daha güvenilir yöntem kullanmak istemeleri ve eşlerinin isteği nedeni ile geri çekme yöntemini bırakmak istedikleri belirlenmiştir.

Araştırmada, kadınların gebelik, küretaj ve ideal çocuk sayısı ile geri çekme yöntemini kullanma durumu karşılaştırıldığında anlamlı fark saptanmamıştır. Demir, Ozalp, Sal ve Aran’ın⁷ çalışmasında da gebelik sayısı ile geri çekme yöntemi arasında anlamlı fark yoktur.⁷ Bostancı’nın¹⁸ çalışmasında, gebelik ile geri çekme yöntemi arasında anlamlı fark bulunmuştur.¹⁸ Küretaj oranı da geri çekme yöntemi kullananlarda yüksektir. Benzer şekilde Larsson, Aneblom, Odling ve Tyden’in²⁶ çalışmasında, küretaj oranı geri çekme yöntemi kullananlarda yüksektir.²⁶ Nguyen ve ark.’nin¹⁶ çalışmasında da gebelikten kaçınmanın önemi ile geri çekme yöntemi kullanma durumu arasında anlamlı fark olduğu belirtilmiştir.¹⁶ Berber’in¹⁹ çalışmasında, kadınların ideal çocuk sayıları ile yöntemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır.¹⁹ Bulgular araştırma verileriyle farklılık göster-

mektedir. Aradaki farkın örneklem grubundan kaynaklandığı söylenebilir.

Ayrıca, kadınların yarısından fazlasının etkili aile planlaması yöntemlerinden RİA'yı tercih ettiği ve şu anda kullandıkları yöntemden memnun oldukları saptanmıştır. TNSA 2018 verilerine göre, kadınların en sık tercih ettiği iki etkili yöntemden biri RİA'dır.¹¹ Yapılan diğer çalışmalarda da, kadınların en sık kullandığı etkili yöntemin RİA olduğu bildirilmiştir.²⁷⁻³⁰ Etkinliği, cinsel ilişkiden bağımsız olması, emzirmeyi engellememesi, güvenli oluşu, yöntemin bırakılmasından sonra doğurganlığın hızla geri dönüşü ve ekonomik oluşu gibi özelliklerinden dolayı RİA sık tercih edilen bir yöntem olduğunu belirtilmiştir.³¹ Yapılan araştırmalarda da, kadınların kullandıkları yöntemden memnun oldukları bildirilmiştir.³²⁻³⁴ Sonuçlar, araştırmamız ile uyumludur. Yöntemin çifte özel ve uygun olması memnuniyet düzeyinin yüksek olmasına katkıda bulunmaktadır.

İki yüz kadın ile yapılan bu çalışmada, kadınların en yüksek oranda (%30,5) eşlerinin isteği nedeni ile geri çekme yöntemini kullandıkları saptanmıştır. İncelenen çalışmalarda eş tercihi nedeniyle geri çekme yöntemini kullanma oranı %28-62 arasında değişiklik göstermektedir.^{7,35-40} İncelenen araştırmalarda, geri çekme yöntemini kullanmada eş tercihi en yüksek orana sahiptir. Bulgular araştırmamızla uyumludur. Bu durum, aile planlaması yöntemi kullanımında eşlerin kadınların karar verme düzeylerine etkisi olduğunu göstermektedir.

Araştırmada, kadınların geri çekme yöntemini bırakma nedenleri incelendiğinde, en yüksek oranla (%34,0) yöntemin olumsuz nedenlerinden dolayı bıraktıkları belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya göre yaklaşık olarak her beş kadından biri geri çekme yöntemini kullanırken gebe kalmıştır. Kaplan ve Zeyneloğlu'nun⁴¹ çalışmasında, kadınların %80,8'inin geri çekme yöntemini kullanırken istenmeyen gebelik meydana geldiği bildirilmiştir.⁴¹ Ay, Yanikkerem ve Mutlu'nun⁴² çalışmasında, kadınların %29,5'i gebe kaldığı için yöntemi bırakmak istemiştir.⁴² Asadisarvestani ve Khoo'nun⁴³ yaptığı çalışmada, kadınların geri çekme yöntemini cinsel doyumu olumsuz etkilemesi nedeniyle bıraktıklarını bildirmiştir.⁴³ Rahnama, Hidarnia, Shokravi ve ark.⁴⁴ kadınların geri

çekme yöntemini kullandıkları süreçte her ay gebelik endişesi yaşadıklarını bildirmişlerdir.⁴⁴ İncelenen araştırmalara ait oranlar farklılık gösterse de, ortak neden istenmeyen gebeliktir.

Kadınların geri çekme yönteminden memnuniyet düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Geri çekme yönteminden memnun olmayanların oranı ile şuan kullandıkları etkili yöntemden memnun olanların oranı uyumludur. Yanikkerem, Acar ve Elem'in⁴⁵ çalışmasında, kadınların %84,4'ünün⁴⁵, Çiftçioğlu'nun²⁵ çalışmasında ise, %53,6'sının geri çekme yönteminden memnun oldukları bildirilmiştir.²⁵ Tadayon, Honarjoo ve Abbaspoor'un⁴⁶ çalışmasında, kadınların geri çekme yöntemine ilişkin memnuniyet ortalamaları 10 üzerinden 5,05±0,97 olarak bildirilirken⁴⁶, Ong, Temple-Smith, Wong, McNamee ve Fairley'in⁴⁷ çalışmasında, kadınların bu yöntemden memnun olmadıkları bildirilmiştir.⁴⁷ İncelenen araştırmalarda, kadınların geri çekme yöntemine ait memnuniyet durumları ve düzeyleri farklılık göstermektedir. Geri çekme yönteminin tercih edilme nedenleri arasında kültür ve inanç da önemli bir yere sahiptir. Aradaki farkın toplumların bulunduğu kültür ve inançtan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Kadınların yaş grubu ile geri çekme yöntemini tercih etme durumları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre, geri çekme yöntemini 20-34 yaş grubu kadınlar olumlu yöntemlerinden dolayı tercih etmektedir. İncelenen çalışmalarda da kadınların yaş grubu ile geri çekme yöntemini tercih etme durumları arasında anlamlı fark saptanmıştır.^{37,38,48,49} Bulgular, araştırma verileri ile benzerdir.

Ayrıca kadınların eğitim düzeyi ile geri çekme yöntemini tercih etme durumu arasında anlamlı fark bulunmasa da eğitim düzeyi düşük olan grupta, yöntem kullanımı en yüksek orana sahiptir. Literatürde kadınların eğitim durumu ile geri çekme yöntemi arasında anlamlı fark saptanan çalışmalar vardır.^{7,13,15,19,49} Bulgular araştırma sonuçlarıyla uyumludur. Kadınların eğitim düzeyi azaldıkça, geri çekme yöntemini kullanma durumları ve bu konu hakkında bilgi düzeyleri artmaktadır. Bu durumun eğitim düzeyi düşük olan kadınların, eğitim düzeyi yüksek olan kadınlara göre

geri çekme konusunda daha fazla deneyime sahip olmalarından kaynaklandığı söylenebilir

SONUÇ

Araştırma, üreme çağında ve yaşamlarının herhangisi bir döneminde geri çekme yöntemini kullanmış kadınlarla yapılmıştır. Bu kadınların geri çekme yöntemini eşi istediği için tercih ettiği ve yöntemin olumsuz yönleri nedeni ile bıraktığı belirlenmiştir. Ayrıca geri çekme yöntemini kullanan kadınların eğitim düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda; aile planlaması kullanımına eşlerin de katılımının sağlanması, kontraseptif yöntemler konusunda etkili danışmanlıkların yapılması, aile planlaması yöntemlerinin yan etkileri ile nasıl baş edileceğinin öğretilmesi, bu konuda danışmanlıkların yapılması, sık gebelik aralıklarının kadın sağlığına zararları konusunda toplum ve aileye eğitim verilmesi ve etkili kontraseptif yöntemlere ulaşımın kolaylaştırılması önerilebilir.

Sınırlılıklar:

Araştırmanın izin alınan süre içinde bitirilmesi zorunluluğu nedeni ile örneklem sayısı 200 kadın olarak sınırlandırılmıştır.

Etik:

Araştırma için İzmir 2 No.lu Etik Kurulu'ndan onay; İzmir İl Sağlık Müdürlüğü ve Bornova Sağlık Grup Başkanlığı'ndan yazılı izin alınmıştır. Ayrıca araştırma kapsamında yer alan kadınlardan yazılı ve sözlü onam alınmıştır.

Etik Kurul Onayı: Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Etik Kurul onayı alındı (7.01.2009).

Çıkar Çatışması: Yoktur.

Finansal Destek: Yoktur.

Hasta Onamı: Alınmıştır.

Ethics Committee Approval: Non-Invasive Research Ethics Committee approval was obtained from Atatürk Training and Research Hospital (16.11.2020/13-17).

Conflict of Interest: None.

Funding: None.

Informed Consent: Receipt.

KAYNAKLAR

1. Kaya H, Tatlı H, Açık Y, Devci SE. Bingöl ili Uydükent sağlık ocağı bölgesindeki 15-49 yaş kadınların aile planlaması yöntemi kullanım düzeyinin belirlenmesi. F.Ü. Sağlık Bilimleri Dergisi.2008; 22(4):185-191.
2. Gavas E, İnal S. Türkiye'de kadınların aile planlaması yöntemleri kullanma durumları ve tutumları: Sistematik derleme, Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi.2019; 1(2):37-43, DOI: 10.33308/2687248X.201912118
3. Woodhams EJ, Gilliam M. Contraception. Annals of Internal Medicine,2019;170(3), ITC18. doi:10.7326/aitc201902050
4. Giliç E, Ceyhan O, Özer A. Niğde Doğumevi'nde doğum yapan kadınların aile planlaması konusundaki bilgi tutum ve davranışları, Fırat Tıp Dergisi.2009;14(4):237-241.
5. Oltuluoğlu H, Başer M. Malatya il merkezinde yaşayan evli kadınların kullandıkları aile planlaması yöntemleri ve seçme nedenlerinin incelenmesi. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi.2012; 19(3):167-74. <https://doi.org/10.7247/jjumf.19.3.7>
6. Şantaş F, Çelik Y. Türkiye'de gebeliği önleyici modern yöntem kullanımı, ACU Sağlık Bil Derg.2018; 9(3):255-265. <https://doi.org/10.31067/0.2018.23>
7. Demir O, Özalp M, Sal H, Aran T, Osmanağaoğlu MA. Evaluation of the frequency of coitus interruptus and the effect of contraception counselling on this frequency. Journal of Obstetrics and Gynaecology. 2020. DOI:10.1080/01443615.2020.1754370
8. Mermer GS, Çeber ET, Sarper B, Gerçek E. 15-49 yaş evli kadınlara verilen aile planlaması eğitiminin etkinliğinin belirlenmesi, 8. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi,173-176. 2002: Diyarbakır.
9. Bilgin NÇ, Ak B, Potur DC, Özdoğan E. Identifying engaged couples' knowledge and attitudes about family planning. JAREN. 2019;5(2): 141-148. DOI: 10.5222/jaren.2019.76598.
10. Shabaik SA, Awaida JY, Xandre P, Nelson AL. Contraceptive beliefs and practices of American Muslim women. Journal of Women's Health. 2019;28(7): 976-983. DOI:10.1089/jwh.2018.7500
11. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye
12. Aksu H. Kontraseptif Yöntemler, Kadın Sağlığı, Edit: Prof. Dr. Ahsen Şirin, Yrd. Doç. Dr. Oya Kavlak, Bedray:İstanbul.2008: 288-324.
13. Liddon N, Olsen EOM, Carter M, Hatfield-Timajchy K. Withdrawal as pregnancy prevention and associated risk factors among US high school students: findings from the 2011 National Youth Risk Behavior Survey. Contraception.2016; 93:126-132. <https://doi.org/10.1016/j.contraception.2015.08.015>
14. Ghislandi P. Coitus interruptus. Encyclopedia of Evo-

- lutionary Psychological Science. 2016; 1–4. DOI:10.1007/978-3-319-16999-6_71-1
15. Güngör S, Başer İ, Göktolga Ü, Özkömür E. Koitus interruptus (geri çekme) yönteminin etkinliği ve eğitimin seviyesinin önemi. *Gülhane Tıp Dergisi*. 2006; 48:8- 10.
 16. Nguyen N, Nguyen L, Nguyen H, Gallo MF. Correlates of use of withdrawal for contraception among women in Vietnam. *BMC Women's Health*.2020; 20(1):2-7. DOI:10.1186/s12905-020-00957-z
 17. Koyuncuer A. Kontrasepsiyon ve Türkiye'de durum. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*.2004; 13(12):455–459.
 18. Bostancı MS. Doğu Anadolu Bölgesindeki bir ilçede kadınların kullandıkları kontraseptif yöntemleri için bilgi kaynakları ve istenmeyen gebeliklerle ilişkisi, *Dicle Tıp Dergisi*. 2011;38 (2): 202-207.
 19. Berber Ş. Bolu İli Bahçelievler Aile Sağlığı Merkezi 6 ve 7 Nolu Aile Hekimliklerine bağlı, kondom ve geri çekme yöntemi ile korunan çiftlerde kadınların memnuniyet düzeylerinin karşılaştırılması. *Mezuniyet Tezi*. İzmir; Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu 2007; s.8- 9.
 20. Centers for Disease Control and Prevention. 2017. <https://www.cdc.gov/reproductivehealth/contraception/mmwr/mec/appendixh.html>, Erişim Tarihi: 20.11.2020
 21. Higgins JA, Gregor L, Mathur S, Nakyanjo N, Nalugoda F, Santelli JS. Use of withdrawal (coitus interruptus) for both pregnancy and HIV prevention among young adults in Rakai,Uganda.*The Journal of Sexual Medicine*.2014;11(10):2421–2427. doi:10.1111/jsm.12375
 22. Doherty IA, Stuart GS. Couples, Sexual networks, populations: Implications for use of coitus interruptus. *Sexually Transmitted Diseases*.2011;38(7):675. <https://doi.org/10.1097/OLQ.0b013e31821fffd8>
 23. Leon-Larios F, Macías-Seda J. Factors related to healthy sexual and contraceptive behaviors in undergraduate students at university of Seville: a cross-sectional study. *Reproductive Health*.2017;14(1): 2-9. DOI:10.1186/s12978-017-0444-9
 24. Daniels K, Abma JC. Unmarried men's contraceptive use at recent sexual intercourse: United States, 2011–2015. *NCHS Data Brief*. 2017; 284.
 25. Çiftçioğlu S. Geri çekmenin aile planlaması yöntemi olarak kullanılma nedenleri. *Erzurum: Atatürk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü*: 2006.
 26. Larsson M, Aneblom G, Odling V, Tyden T. Reasons for pregnancy termination, contraceptive habits and contraceptive failure among Swedish women requesting an early pregnancy termination. *Acta Obstet Gynecol Scand* 2005; 81(1):64-71. <https://doi.org/10.1046/j.0001-6349.2001.00169.x>
 27. Sağıroğlu PÇ, Eray İK, Yurdakul FE, Yavuz AF. Kadınların kontraseptif yöntem tercihleri ve yöntem kullanırken gebe kalma durumlarının değerlendirilmesi, *Ankara Med J*, 2017;(1):21-8. DOI: 10.17098/amj.62695
 28. Ateşer GB, Güzel E, Kaya S, Aydın DS, Şahbaz N. Türk kadınlarının gebelikten korunma yöntem tercihleri, *Okmeydanı Tıp Dergisi*.2017; 33(4):241-246. DOI:10.5222/otd.2017.1094
 29. Rimmer E, Jamieson MA, James P. Malposition and expulsion of the levonorgestrel intrauterine system among women with inherited bleeding disorders. *Haemophilia*; 2013; 19(6):933-8. doi: 10.1111/hae.12184.
 30. Wildemeersch D, Pett A, Jandi S, et al. Precision intrauterine contraception may significantly increase continuation of use: a review of long-term clinical experience with frameless copper-releasing intrauterine contraception devices. *Int J Womens Health*.2013;5:215-25.DOI <https://doi.org/10.2147/IJWH.S42784>
 31. Kutlu R, Kılıçaslan AÖ. The reasons of intrauterin device discontinuation in women applied to a family planning policlinic. *Turkish Journal of Family Practice*. 2014;18(3): 149-155. DOI: 10.15511/tahd.14.03149
 32. Saydam B, Ertoççu K, Dönmez A. Aile planlaması hizmetlerinde memnuniyeti etkileyen faktörler. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*,2006; 22(1):197-210.
 33. Kocaöz S, Peksoy S, Atabekoğlu CS. Kadınların gebelikten önce kullandığı ve doğum sonrası dönemde kullanmayı tercih ettiği kontraseptif yöntemler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*.2013; 2(1):1-8.
 34. Kurtuldu K. Kadınların aile planlaması yöntem kullanımının endişe düzeyine etkisi [master's thesis]. Ordu: Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2020.
 35. Tanrıverdi G, Özkan A, Senveli S. Çanakkale'deki kadınların aile planlaması yöntemlerini tercih nedenleri, *Fırat Tıp Dergisi*.2008; 13(4): 251-254.
 36. Jones RK, Lindberg LD, Higgins JA. Pull and pray or extra protection? Contraceptive strategies involving withdrawal among US adult women. *Contraception*,2014; 90(4):416–421. <https://doi.org/10.1016/j.contraception.2014.04.016>
 37. Buldurucu S, Yazıcı S. Geri çekme yöntemini eşlerin tercih etme nedenleri. *HSP*. 2015;2(2):156-166. DOI: 10.17681/hsp.57075.
 38. Öztas Ö, Artantaş AB, Tetik BK, Yalçıntaş A, Üstü Y, Uğurlu M. 18-49 Yaş grubu evli kadınların üreme sağlığı ve kontrasepsiyon hakkındaki bilgi, tutum ve davranışları, *Ankara Med J*, 2015;15(2):67-76. DOI:10.17098/amj.13642
 39. Cetişli NE, Top ED, Arkan G, Kaba F, Ertop F. The effects that family planning methods have on married women's sexual health and self-esteem. *HEAD*. 2016; 13(2): 101-106. DOI:10.5222/HEAD.2016.101.
 40. Cavlin A. Fertility in Turkish demographic and health survey 2018. Ankara, Turkey: Hacettepe University Institute of Population Studies. 2019; 92–105.
 41. Kaplan E, Zeyneloğlu S. Geri çekme yönteminin kadınların cinsel doyumları ve evlilik uyumlarına etkisinin belirlenmesi, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*.2018; 1(1).
 42. Ay S, Yanikkerem E, Mutlu S. İstenmeyen gebelik yaşayan kadınların özellikleri ve kontraseptif yöntemleri bırakma nedenleri: Kırsal alan örneği, *TAF Prev Med Bull*. 2012; 11(3): 315-324. <https://doi.org/10.5455/pmb.1-1324378142>
 43. Asadisarvestani K, Khoo SL. Determinants of Withdrawal contraceptive method and its impact on sexual

- satisfaction: A case study of shiraz county, Iran, *J Midwifery Reprod Health*. 2019; 7(2):1621-1629. DOI:10.22038/JMRH.2019.31031.1335.
44. Rahnema P, Hidarnia A, Shokravi FA, Kazemnejad A, Oakley D, Montazeri A. Why Iranian married women use withdrawal instead of oral contraceptives? A qualitative study from Iran. *BMC Public Health*. 2010; 10(1):289. DOI: 10.1186/1471-2458-10-289.
 45. Yanikkerem E, Acar H, Elem E. Withdrawal users perceptions of and experience with contraceptive methods in Manisa, Turkey. *Midwifery*. 2006; 22:274-284. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2005.04.001>
 46. Tadayon M, Honarjoo M, Abbaspoor Z. The relationship of male condoms and withdrawal contraceptive methods with female sexual function and satisfaction: a cross sectional study. *International Journal of Reproduction, Contraception, Obstetrics and Gynecology*, 2016;2629–2633. <https://doi.org/10.18203/2320-1770.ijrcog20162634>
 47. Ong J, Temple-Smith M, Wong W, McNamee K, Fairley C. Prevalence of and Characteristics Associated with Use Of Withdrawal. *Perspect Sex Reprod Health*. 45(2):74-7. DOI: 10.1363/4507413.
 48. Ersin F, Gözükara F, Şimşek Z, Kurçer MA, Kayahan M. Bir sağlık ocağı bölgesinde evli kadınların aile planlaması yöntemi kullanma durumları ve yöntem bırakma nedenleri. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 2003; 5(1): 30-37
 49. Arteaga S, Gomez AM. “Is that a method of birth control?” A qualitative exploration of young women’s use of withdrawal. *The Journal of Sex Research*.2016; 53:626–632. DOI: 10.1080/00224499.2015.1079296.